

LAURENȚIU RĂDVAN, *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*, Iași, 2004, 596 p.

Istoriografia românească a fost privată timp îndelungat de o sinteză care să trateze în ansamblu problematica orașului medieval din spațiul sud-carpatic. După o temeinică documentare în această direcție, Laurențiu Rădvan se reliefează printre cercetătorii de istorie românească cu o lucrare de anvergură: *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*. Interesat în mod deosebit de "chestiunile ce tin de structurile interne, de nivelul autonomiei interne, de raporturile existente între orașe și domnie", autorul oferă o imagine pertinentă asupra lumii urbane medievale din spațiul sud-carpatic, imagine realizată pe baza unei game foarte variate de izvoare (în primul rând documentare, dar și arheologice, heraldice, cartografice etc). Autorul se remarcă și prin aplicarea metodei comparate în cercetarea aspectelor urbane din zonele apropiate Țării Românești, Transilvania, Moldova sau Serbia, zone care au influențat specificul orașelor de la sud de Carpați.

Structurată în trei mari părți: *Formarea orașelor, Structuri instituționale ale orașelor din Țara Românească, Caracteristici ale orașelor din Țara Românească*, cărora li se adaugă o *Introducere, Concluzii, Bibliografie, Abrevieri și sigle* și un foarte util *Indice*, lucrarea de față are menirea de a răspunde numeroaselor probleme controversate privind fenomenul urban medieval munteșesc.

În prima parte a cărții sunt prezentate caracteristicile apariției orașelor în zonele din jurul țărilor române, constatându-se că terminologia și instituțiile așezărilor urbane din spațiul sud-carpatic sunt de origine străină, fiind preluate în mare parte de la comunitățile săsești stabilite în Țara Românească, neregăsindu-se elemente de influență bizantină. Aportul coloniștilor germani la dezvoltarea urbanismului muntean este recunoscut, dar se arată și interesul domniei de a-și exercita puterea în teritoriu prin intermediul curților locale (foste curți cneziale, voievodale sau domnești); domnia a fost, de altfel, cea care avea puterea de a schimba statutul unei așezări, folosindu-se de o „metodă” importată din Occidentul și centrul Europei, acordarea privilegiului, act de importanță juridică (s-au păstrat doar privilegiile Câmpulungului și fragmente din privilegiile altor orașe).

Gradul de autonomie al orașelor, atribuțiile judecătorești, semnificația sigiliilor, importanța drumurilor comerciale, componența etnică și categoriile sociale ale centrelor urbane dar și raporturile cu domnia și organizarea spațiului interior al orașelor sunt minuțios analizate în paginile celei

de-a doua părți, autorul venind cu noi ipoteze asupra unor probleme rămase mult timp controversate. S-a constatat că "instituțiile orășenești au fost introduse de coloniștii sași și unguri" în centre urbane vechi precum Câmpulung, Argeș, Târgoviște și Râmnicul Vâlcea, iar "de aici au fost preluate, cu acordul domniei, de celelalte orașe ale țării", fiind asemănătoare cu cele din Țara Moldovei. Serbia și Bosnia. După cum o atestă documentele, încuioții centrelor urbane, "orășenii" (nume de origine maghiară), erau considerați de către autoritatea centrală "o categorie privilegiată, inferioară boierilor", dar care beneficia totuși de o serie de drepturi obținute din vechime.

Partea a treia cuprinde 17 studii de caz închinată orașelor Argeș, Brăila, București, Buzău, Câmpulung, Cornăești, Craiova, Floci, Gherghiuța, Oana Mare, Pitești, Râmnicul Sărat, Râmnicul Vâlcea, Slatina, Târgoviște, Târgșor și Târgul Jiu, toate cercetate pe baza următoarei scheme: 1. nume, 2. așezare, 3. începuturi (curte maghiară), 4. atestări documentare, 5. evoluție în secolele XIII/XIV-XVI, 6. importanța economică, 7. statut, 8. curte, 9. moșie, 10. biserici și mănăstiri, 11. evenimente. Majoritatea acestor așezări urbane, după cum se observă, nu sunt din Olteția, cercetătorul demonstrând că "până în secolul al XVI-lea nu a existat o viață urbană dezvoltată în această zonă, cu excepția orașului Râmnicu Vâlcea, ridicat înainte de întemeierea țării cu contribuția coloniștilor sași". Strădaniile autorului nu se opresc la prezentarea caracteristicilor acestor așezări, fiind vizualizată întreaga lor evoluție de la geneză și până la sfârșitul secolului al XVI-lea, ba chiar depășindu-se acest cadru cronologic, trecând în prima parte a secolului următor, când au loc unele transformări, ce meritau analizate.

În concluzie, ne permitem, fără riscul de a fi acuzați de părtinire (lectura lucrării o va dovedi), să afirmăm că autorul abordează cu curaj subiecte dificile, contestând cu argumente solide anumite ipoteze, susținându-le pe altele, totul îmbinându-se într-un tip de cercetare care credem că va fi cu siguranță benefică, dacă nu necesară, celor interesați de acest domeniu. Realizând o lucrare de erudiție, o sinteză asemeni celei dedicate orașelor Țării Moldovei, scrisă de Constantin C. Giurescu – *Tărguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al-X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea* - autorul dovedește o profundă înțelegere a fenomenului urban medieval, aducând o contribuție foarte importantă în domeniu.

ALEXANDRA-MARCELA POPESCU